

FAJKOVIĆ I DRUGI PROTIV BOSNE I HERCEGOVINE: IZBJEGAVANJE RJEŠAVANJA PRAVNOG PITANJA O TROŠKOVIMA PREVOZA ADVOKATA

Pregledni naučni rad
UDK: 347.921.6

DOI 10.51558/2712-1178.2022.8.1.37

Dr. sc. Adis Poljić
sudija Općinskog suda u Živinicama
e-mail: adispoljic@yahoo.com

SAŽETAK

Odlučivanje o troškovima parničnog postupka u praksi prouzrokuje različita mišljenja, iako se radi o institutu parničnog postupka koji je više decenija skoro na identičan način normiran. U sudskoj praksi postoje različita mišljenja u kojim slučajevima stranka ima pravo na nadoknadu troškova za prevozadvokata. U više odluka Ustavnog suda Bosne i Hercegovine prisutna su različita mišljenja za troškove prevoza advokata. Predmet rada je analiza odluke Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, koja analiza se zasniva na dosadašnjoj praksi ovog Suda u traženju odgovora da li je odluka pravilna. Analiza se odnosi na povredu prava na pravično suđenje i prava na imovinu. Značajno je pravilno tumačenje ove odluke jer Sud nije dao svoje mišljenje o navedeno spornom pravnom pitanju. Ne smije se odluka tumačiti da stranka nema pravo za troškove prevoza punomoćnika advokata. Može se reći da je ovaj Sud izbjegao dati mišljenje, iako jetrebao dati svoje mišljenje i onemogućiti daljnju različitu sudsku praksu. Na kraju se dolazi do zaključka da se dosuđivanju troškova prevoza za advokata ne može dati mišljenje koje bi se primjenjivalo za svaki slučaj, ali se može zaključiti da stranka ima pravo na nadoknadu troškova prevoza advokata, osim kada postoje razlozi zbog kojih je stranka mogla uticati da ovi troškovi ne nastanu i da to ne utiče na tok parničnog postupka.

Ključne riječi: nužnost troškova, troškovi prevoza, pravo na imovinu, pravo na pravično suđenje.

UVOD

Troškovi postupka su predmet skoro svakog parničnog postupka, i potrebno je da se temelje na pravilnoj primjeni pravila pozitivnog prava, što nije uvijek slučaj. Nisu rijetke situacije kada je teže odlučiti o nadoknadi parničnih troškova nego donijeti odluku o glavnoj stvari. Ovo se događa iz razloga što se održi veliki broj ročišta, kao i zbog različitih mišljenja o troškovima, a prije svega o uspjehu u parnici. Iako su predmet većine parnica, osim u slučaju kada nije postavljen zahtjev za nadoknadu troškova, često postoje različita mišljenja oko nadoknade troškova što dovodi do različitih odluka sudova, ali i sudija u istom sudu. Različita mišljenja posebno dolaze do izražaja kod priznavanja prava na troškove prevoza punomoćniku advokatu. Različitost mišljenja u sudskoj praksi dovelo je do podnošenja devet aplikacija Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu (ESLJP) koje su spojene u jedan predmet pod nazivom Zlatko Fajković i drugi protiv Bosne i Hercegovine (BiH). Značajno bi bilo da je ESLJP odlučio o nadoknadi troškova prevoza sa stanovišta Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija), ali se to nije desilo. Odluka ukazuje da ESLJP nije htio bliže da ispituje pravo na troškove prevoza advokata u vezi sa Konvencijom.

1. Nužni troškovi parničnog postupka

Za priznavanje bilo kojih troškova u parničnom postupku potrebno je da su oni nužni, pa tako i troškova prevoza advokata. Radi se o pravilu koje važi se sve slučajeve i uvijek se primjenjuje.¹ S obzirom da se troškovi prevoza advokata u nekim slučajevima ne priznaju upravo zbog mišljenja da nisu nužni, potrebno je analizirati koji su troškovi nužni za vođenje parničnog postupka. Pri odlučivanju koji će se troškovi nadoknaditi stranci sud će uzeti u obzir samo one troškove koji su bili potrebni radi vođenja parnice, a o tome koji su troškovi bili potrebni, kao i o visini troškova odlučuje sud ocjenjujući brižljivo sve okolnosti.²

---

1 Počuča, M., „Ostvarivanje i naknada parničnih troškova”, Glasnik Advokatske komore Vojvodine, vol. 82, br. 9/2010, 382.

2 Član 324. stav 1. Zakona o parničnom postupku pred Sudom Bosne i Hercegovine, ZPPBiH - Službeni glasnik BiH, br.

Pravni standard „potrebni troškovi radi vođenja parnice“ daje široku diskreciju sudu prilikom odlučivanja. Ocjena suda treba da bude brižljiva.³ Normiranje da ocjena suda treba biti brižljiva ukazuje na značaj pravilnog utvrđivanja troškova potrebnih za vođenje parnice. U pravilima parničnog postupka, od suda se zahtijeva brižljiva ocjena u tri slučaja. Pored navedenog, dužnost je suda da brižljivo ocijeni svaki dokaz posebno i sve dokaze zajedno⁴ i da prilikom donošenja odluke o oslobođenju od plaćanja troškova postupka brižljivo ocijeni sve okolnosti⁵. Iako se radi o troškovima parničnog postupka, sporednom zahtjevu, od suda se zahtijeva posebno posvećivanje troškovima, kao što se zahtijeva i prilikom ocjene dokaza. Zbog obima troškova, u sudskoj praksi se pojavljuje veliki broj troškova o kojima sud mora odlučiti, da li stranka na njih ima pravo. Može se reći da su najčešće predmet odluke o opravdanosti dosuđivanja troškova odgovor na žalbu i odgovor na reviziju, koji se ne dosuđuju u svakom slučaju već se veoma rijetko dosuđuju. Naknada za odgovor na žalbu, odgovor na reviziju ili odgovor na neko drugo pravno sredstvo, ako nije nužan trošak, neće se priznati.⁶ Troškovi za sastav odgovora na žalbu su nužni ako je odgovor doprinio uspjehu stranke u postupku.⁷

Smatraju se nepotrebним troškovima postupka razmatranje i pregled spisa, nakon što je tuženom dostavljena tužba sa postojećim

36/04, 84/07, 58/13, 94/16 i 34/21; član 387. stav 1. Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, ZPPFBiH - Službene novine FBiH, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15; član 387. stav 1. Zakona o parničnom postupku Republike Srpske, ZPPRS - Službeni glasnik RS, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08 - odluka Ustavnog suda RS, 45/09 - odluka Ustavnog suda RS, 49/09 i 61/13; član 121. stav 1. Zakona o parničnom postupku Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, ZPPBDBiH - Službeni glasnik BDBiH, br. 28/18 i 6/21.

- 3 Član 324. stav 1. ZPPBiH; član 387. stav 1. ZPPFBiH; član 387. stav 1. ZPPRS; član 121. stav 1. ZPPBDBiH.
- 4 Član 3. ZPPBiH; član 8. ZPPFBiH; član 8. ZPPRS; član 8. stav 2. ZPPBDBiH.
- 5 Član 338. ZPPBiH; član 401. ZPPFBiH; član 401. ZPPRS; član 135. ZPPBDBiH.
- 6 Zaključak Građanskog odjeljenja i Odjeljenja za radne sporove Apelacionog suda u Kragujevcu od 26. 12. 2013. godine, u: Bilten Apelacionog suda u Kragujevcu, broj 1/2014, 123.
- 7 Odluka Vrhovnog suda RS, broj 118 0 P 000372 08 Rev od 8. 9. 2010. godine.

prilozima, sa pozivom na odgovor na tužbu.⁸ Stranci ne pripada pravo na nagradu za njen vlastiti trud u parnici.⁹ Uvažava se da je profesionalna pravna pomoć uvijek potrebna, bez obzira da li stranka ima pravnu spremu.¹⁰

Pravila parničnog postupka propisuju obavezno održavanje pripremnog ročišta i ročišta za glavnu raspravu, na kojim ročištima se stranke izjašnjavaju o izvođenju dokaza, odnosno izvode te dokaze, uslijed čega se troškovi zastupanja punomoćnika na tim ročištima imaju smatrati potrebnim za vođenje parnice. U određenim slučajevima sporno je da li stranka ima pravo na troškove za oba ročišta ili ima pravo samo za jedno ročište. Ispravno je da stranka ima pravo na troškove za oba ročišta. Naime, to što je ročište za glavnu raspravu održano odmah nakon pripremnog ročišta ne stvara za stranke, u pogledu nadoknade potrebnih troškova, drugačiju poziciju nego što je ona da je to ročište održano drugi dan.¹¹

Prilikom utvrđivanja nužnih troškova, potrebno je cijeniti da li je tužilac mogao na drugi način, sa manje troškova, ostvariti svoje pravo koje je predmet parničnog postupka. Tužilac koji je za kratko vrijeme mogao naplatiti svoje potraživanje iz ugovora realizacijom mjenice, podnošenjem tužbe radi naplate potraživanja iz osnovnog pravnog posla prouzrokovao je nepotrebne troškove, pa nema pravo na naknadu tih troškova.¹² Međutim, ako tužilac ima izbor za podnošenje tužbe u pogledu nadležnosti suda, ne može se ograničavati na jedan od sudova, osim ako bi svjesno htio da prouzrokuje troškove za tuženog. Neosnovan je zahtjev za regresiranje naknade troškova postupka dosuđene u

---

8 Odluka Županijskog suda u Varaždinu, broj Gž. 125/09-2 od 21. 4. 2009. godine, u: Zbirka sudske prakse Županijskog suda u Varaždinu broj 11 (građansko pravo), 207.

9 Janković, M. et. al. (1990.), *Komentar Zakona o parničnom postupku*, 3. izd., Savremena administracija, Beograd, 200.

10 Keča, R., Starović, B. (2004.), *Građansko procesno pravo*, 3. izd., Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad, 266.

11 Odluka Kantonalnog suda u Bihaću, broj 001-0-GŽ-08-000 561 od 23. 4. 2008. godine, DSP 35/2009, 59-60, u: Blagojević, M., Tajić, H. (2013.), *Građansko i privredno pravo u praksi sudova u Bosni i Hercegovini (aktuelna sudska praksa 2009-2012)*, Privredna štampa, Sarajevo, 811.

12 Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 94/86 od 30. 5. 1986. godine, u: Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH, broj 2/1986, 30, 31.

parnici radi zakonskog izdržavanja pred stranim sudom, ako je tužilac po međunarodnoj konvenciji mogao da pokrene postupak pred domaćim sudom.¹³

Kad tužilac podnese više tužbi protiv istog tuženog radi naplate dospjelog potraživanja, ne može se smatrati da su svi troškovi bili nužni tako da tužiocu treba dosuditi troškove kao da je jednom tužbom utužio ukupno potraživanje, a ne troškove po dvije podnesene tužbe.¹⁴ Ako se isti cilj pravne zaštite može ostvariti i sa podnošenjem samo jedne tužbe u kojoj su istaknuta dva glavna zahtjeva, onda nema osnova da se za razdvojene postupke dosuđuju dvostruki troškovi postupka.¹⁵ Vođenje dvije samostalne parnice radi naplate dospjelih potraživanja iz istog ili različitog činjeničnog i pravnog osnova, iako se isti cilj mogao ostvariti i vođenjem jedne parnice po tužbi u kojoj su istaknuta dva glavna zahtjeva, predstavlja i akt zloupotrebe prava sračunat sa ciljem da se naplate dvostruki troškovi postupka.¹⁶ Na vođenje dvije samostalne parnice po razdvojenim potraživanjima treba da ukaže tuženi i da zbog toga ospori pravo tužioca na dosuđenje troškova postupka u dvije odvojene parnice.¹⁷

Navedeni slučajevi ukazuju da se samo u izuzetnim slučajevima smatra da određeni troškovi nisu bili nužni. To su slučajevi kada preduzeta radnja nije na bilo koji način uticala na poziciju stranke u parničnom postupku. Nikada se ne postavlja pitanja da li su bili nužni troškovi zbog zastupanja na ročištu iako advokat nije poduzeo konkretne radnje u interesu stranke. Na primjer, nije iznio činjenice niti je predložio dokaze na pripremnom ročištu. Izbor ličnosti advokata može da bude izuzetno bitan za uspjeh stranke u parnici. Ukoliko se stranka ograničava na advokata iz sjedišta suda kako bi joj bili nadoknađeni svi troškovi, ovo može dovesti do toga da stranka ne pokrene parnični postupak zbog nepovjerenja u advokate iz sjedišta suda. Nužni troškovi parničnog postupka ne znače i najmanje troškove gledano sa ekonomskog aspekta, već oni uključuju sve troškove za ravnopravan status stranaka u parnici.

13 Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Rev. 644/87 od 25. 8. 1988. godine, u: Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH, broj 4/1988, 71, 72.

14 Mulabdić, S. (2016.), *Objektivna i subjektivna kumulacija u parnici*, Off-set, Tuzla, 43.

15 *Ibid.*, 43.

16 *Ibid.*, 43.

17 *Ibid.*, 43.

2. Radnje advokata za koje se (ne)dosuđuju troškovi postupka

Advokatskom tarifom propisane su radnje za koje se stranci dosuđuju troškovi zbog obavljanja radnji od strane advokata. Iako su propisane nagrade i naknade, u određenim se slučajevima postavlja pitanje dosuđivanja nadoknade ovih troškova postupka, jer se dosuđuju samo nužni troškovi. Prilikom dosuđivanja troškova, sud je dužan da primjeni tri obligatorne faze, i poželjno je da primjene jednu fakultativnu fazu. Sud prvo utvrđuje da li stranka ima pravo na troškove prema određenom materijalnom propisu, naprimjer advokatskoj tarifi. Nakon toga, sud utvrđuje da li su troškovi nužni, i na kraju utvrđuje uspjeh stranaka u parnici i nužne troškove dovodi u vezu s uspjehom stranaka u parnici. Pored ovih obaveznih faza, poželjno je da sud nakon utvrđivanja troškova jedne i druge stranke, ukoliko obje stranke ostvaruju pravo na troškove, izvrši prebijanje kako ne bi bilo potrebe za vođenje dva izvršna postupka. Također, i Dika, M. smatra da najprije treba utvrditi pravo stranaka na naknadu troškova prema kriteriju uspjeha u parnici, a nakon toga tako dobivene iznose prebiti i neprebijeni višak dosuditi stranci kojoj pripada.¹⁸

Ako sagledamo pitanje dosuđivanja troškova za rad advokata, u starijoj pravnoj teoriji nalazimo analizu potrebe uopšte zastupanja od strane advokata. Tako Zuglia, S. pedesetih godina 20. vijeka za dosuđivanje troškova zastupanja od strane advokata navodi: „Oni bi se mogli smatrati potrebni samo pod određenim uslovima, naprimjer kada je stranka toliko udaljena od sjedišta parničnog suda, da će biti jeftinije, ako vodi parnicu pomoću advokata, nego da lično dolazi pred sud i obavlja parničnu radnju“.¹⁹ U godinama nakon navedenog

---

18 Dika, M., „Naknada troškova u slučaju povlačenja tužbe I odricanja od tužbenog zahtjeva prema noveliranom Zakonu o parničnom postupku“, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 41, br. 1/2020, 14.

19 Zuglia, S. (1957), *Građanski parnični postupak FNRJ*. Školska knjiga, Zagreb, 300.

Za troškove koji se dosuđuju u vezi zastupanja advokata, Cmiljanić, B., navodi: „Troškovi za naknadu rada punomoćnika i zastupnika odmjeravaju se prema važećoj Advokatskoj tarifi kao da je zastupanje obavljeno od advokata po mjestu suda, ukoliko je punomoćnik iz redova advokata, a što se odnosi i na

mišljenja, sudska praksa i pravna teorija više ne postavljaju pitanje nadoknade troškove za zastupanje od strane advokata²⁰, već se sada razmatraju pojedini troškovi. Prema shvatanju pravne teorije i prakse, preovladava mišljenje da stranka nema pravo na putne troškove za zastupanje od strane advokata van sjedišta suda, osim ako nema advokata u sjedištu suda.²¹ Ipak u pravnoj teoriji nalazimo i drugačije mišljenje, prema kojem nepriznavanjem troškova prevoza advokatu sud svjesno uskraćuje pravo stranke da bira ko će je zastupati.²² Triva, S. smatra da ne treba priznati troškove putovanja advokata, ali da se oni mogu priznati ako u sjedištu nema advokata, ali ako je s obzirom na prirodu spora bilo potrebno i svrsishodno da stranka uzme određenog advokata, moći će se priznati ovi troškovi.²³

Međutim, složenost parničnog postupka, i ponekad, vrlo različita pravna mišljenja dovode u pitanje i neka pravna pitanja za koja bi se moglo reći da su riješena u prošlosti. Tako nalazimo da je u Republici Hrvatskoj, Vrhovni sud RH dao pravno shvatanje u vezi sa nagradom za rad advokata pravne osobe kada ima stručne zaposlenike za zastupanje. Potreba za davanje pravnog shvatanja govori o tome da je ovo pitanje bilo sporno u više predmeta. Pravno shvatanje glasi: „Prav-

javnog pravobranioca.” (Cmiljanić, B., „Troškovi u parničnom postupku”, *Sudska praksa*, vol. 24, br. 9/2004, 72)

Grbin, I. i Poznić, B. navode mišljenje iz sudske prakse da troškovi zastupanja advokata čije je sjedište van područja suda pred kojim se vodila parnica priznaju se samo do visine troškova koje je stranaka imala da ju je zastupao advokat čije je sjedište u mjestu suda. (Grbin, I., (1989) *Troškovi parničnog postupka*, u: Crnić, Z. (ur.) *Građansko parnično pravo u praksi*, Društvo za građanskopravne znanosti i praksu Hrvatske, 91, i Poznić, B. (1976.), *Građansko procesno pravo*, 5. izd., Savremena administracija, Beograd, 370)

- 20 Vidi: Opatić, N. „Troškovi postupka - parnični troškovi”. Dostupno na: <http://www.pravnadatoteka.hr/pdf/Troskovi%20postupka%20-%20parnicni%20troskovi.pdf> (13. 9. 2022.), 2, 3.
- 21 Ralčić, T., Tanasković, V. (1980.), *Zakon o parničnom postupku*, 2. izd., Književne novine, Beograd, 305.
- 22 Prerad, M., „Naknada troškova punomoćnika u postupku sa osvrtom na troškove zastupanja advokata”, *ZIPS*, vol. 36, br. 1313/2015, 30.
- 23 Triva, S. (1965), *Građansko procesno pravo*. Narodne novine, Zagreb, 378.

na osoba kao stranka u postupku ima pravo na nadoknadu troškova parničnog postupka za zastupanje po punomoćniku advokatu, iako ima u radnom odnosu diplomirane pravnike sa položenim pravosudnim ispitom koji ispunjavaju zakonske pretpostavke za zastupanje te pravne osobe u postupcima pred sudovima.²⁴ U pravnom shvatanju se navodi da stranka ima pravo na „nadoknadu troškova parničnog postupka“ što ukazuje da ima pravo na sve troškove advokata, nagradu i naknadu za rad advokata.

U pogledu sudske prakse, nalazimo mišljenje da su za vođenje parnice potrebni samo troškovi zastupanja u visini u kojoj je tužilac imao ove troškove za preduzimanje parničnih radnji po advokatu iz sjedišta suda.²⁵ Tužilac može ovlastiti advokata iz svog sjedišta, ili drugog mjesta, da ga zastupa u ovoj parnici, ali zbog toga ne može nastati obaveza protivne stranke na naknadu razlike troškova.²⁶ Nalazimo isto mišljenje u vezi troškova prevoza advokata, prema kojem su nepotrebni troškovi dolaska punomoćnika tužioca – advokata na ročište, ako je u mjestu suđenja mogao angažovati zamjenika.²⁷ Prema pozitivnom pravu u vrijeme navedenog mišljenja, nije postojalo ograničenje u pogledu mogućnosti advokata da angažuje zamjenika²⁸, kao što je trenutno u pogledu nemogućnosti da advokat ovlasti drugog advokata da ga zamijeni na glavnoj raspravi. Mogućnost zamjene za sve radnje, jasno govori da se nisu priznavali troškovi advokatu koji su posljedica njegovog sjedišta van mjesta sjedišta suda.

Praksa sudova prema kojoj se nisu priznavali troškovi za prevoz advokata van sjedišta suda, dovela je do potrebe da se o ovom pitanju izjasni i Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu BiH (Komisija

24 Pravno shvatanje Građanskog odjela Vrhovnog suda RH od 12. 10. 2012. godine.

25 Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 587/91 od 24.10.1991. godine, u: Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH, broj 4/1991, 56.

26 Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 587/91 od 24.10.1991. godine, u: Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH, broj 4/1991, 56.

27 Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Pž. 269/88 od 31. 5. 1989. godine, u: Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH, broj 3/1989, 60.

28 Član 95. stav 1. tačka 4) Zakona o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89 i 27/90.

za ljudska prava) u predmetima CH/02/12468 i CH/03/15129, Odluka o dopustivosti i meritumu od 7. 9. 2005. godine, u kojem je utvrđena povreda prava pristupa sudu iz člana 6. Konvencije u situaciji kada Općinski sud u Zavidovićima nije u parničnom postupku priznao podnosiocu prijave putne troškove njegovog advokata iz Zenice uz obrazloženje „da u sjedištu Općinskog suda u Zavidovićima postoje dvije, vidno obilježene, registrovane advokatske kancelarije u centru grada“. Naime, Komisija za ljudska prava je zaključila da je takva odluka nadležnog suda direktno u suprotnosti s odredbama advokatske tarife i da podnosilac prijave ima zakonom (advokatska tarifa) pravo da mu se isplate putni troškovi advokata. Komisija za ljudska prava je, također, predmetne navode podnosioca prijave sagledala i u svjetlu odredbe člana I/4. Ustava BiH koji garantuje da će na teritoriji cijele BiH postojati sloboda kretanja usluga, dajući predmetnim troškovima karakter usluga, a advokatima status davalaca istih. Osim toga, navedeno je da takav stav suda povlači sa sobom i pitanje diskriminacije i dovođenja u povoljniji položaj advokata čije je sjedište kancelarije u sjedištu suda, a da takav različit tretman nije predviđen samim zakonom. Mišljenje Nezirović, G. je da je uvjerljivija argumentacija iznesena u navedenoj Odluci Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu BiH, u odnosu na mišljenja da ove troškove ne treba priznavati.²⁹

Na osnovu ovog prikaza se vidi evolucija zaštite prava stranaka u parničnom postupku. Jedna od najvažnijih stvari za stranku je kvalitetno zastupanje, koje najbolje može pružiti advokat. Ograničenja u zastupanju, koja se odnose na troškove, mogu imati uticaj da stranka ne angažuje advokata koji joj može pružiti najbolje zastupanje, što u krajnjem slučaju može uticati na ishod postupka. Razvoj ljudskih prava, svijest o njihovom značaju i prisustvo u svim postupcima imalo je i pozitivan ishod u parničnom postupku. Kada se misli na predmetne advokatske troškove, onda djelimičan, jer sve stranke ne mogu ostvariti ovo pravo što je posljedica različite prakse sudova.

---

²⁹ Nezirović, G., „Troškovi parničnog postupka“, ZIPS, vol. 34, br. 1261/2013, 4 Priručnika.

3. Pravo na pravično suđenje

U odluci Zlatko Fajković i drugi protiv BiH³⁰ od strane ESLJP spojeno je devet predmeta i odlučeno je o povredi prava na pravično suđenje iz člana 6. Konvencije i člana 1. Protokola 1 Konvencije. Kod povrede prava na pravično suđenje aplikanti su se žalili da odbijanje da se stranci koja je izgubila parnicu naredi da nadoknadi putne troškove koje su im naplatili njihovi advokati predstavlja povredu člana 6. stav 1. Konvencije koji u relevantnom dijelu glasi: „Prilikom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ... svako ima pravo na pravičan... postupak... pred... sudom ...“. Aplikanti su naveli da građanski sudovi nemaju diskreciono pravo u tom pogledu i da moraju narediti stranci koja je izgubila parnicu da nadoknadi sve troškove stranke koja je dobila parnicu na osnovu tarife koju su utvrdile domaće advokatske komore. Oni su dostavili dvije odluke Ustavnog suda u kojima je u sličnim predmetima utvrđena povreda člana 6. Konvencije (AP-3310/14 od 27.10.2015. i AP-4616/15 od 27.02.2018. godine). Također, aplikanti su dostavili tri presude donesene u građanskim predmetima u kojima je, za razliku od predmetnih slučajeva, stranci koja je izgubila parnicu zaista naređeno da nadoknadi putne troškove advokata stranke koja je dobila parnicu čija se kancelarija nalazila izvan sjedišta suda (18 0 P 017598 14 Rev od 5.01.2016. godine, te 65 0 Rs 237688 14 Rsž i 65 0 Rs 237716 14 Rsž, obje od 18.10.2018. godine). Mišljenje je ESLJP da, osim u slučaju očigledne proizvoljnosti, njegova uloga nije da dovodi u pitanje tumačenje domaće prava od strane domaćih sudova, a da u konkretnom slučaju nema te proizvoljnosti. Bilo je za očekivati da će ova odluka ESLJP biti pogrešno interpretirana, na način da je mišljenje ovog suda da ne treba dosuđivati troškove advokatu za upotrebu vlastitog automobila i za odsustvo iz kancelarije. Tako u sudskoj praksi nalazimo odluku da se odbija zahtjev za troškove advokata koji se odnose na upotrebu vlastitog automobila sa pozivom na predmet Zlatko Fajković i drugi protiv BiH.³¹ Također, u pravoj teoriji nalazimo mišljenje iz kojeg se zaključuje da prema navedenoj odluci ne treba priznavati predmetne troškove advoka-

---

30 Zlatko Fajković i drugi protiv BiH, (App. no. 38868/17), 11. 2. 2020.

31 Odluka Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH, broj 96 0 P 131733 22 Gž od 30. 5. 2022. godine.

tu.³² Dakle, iako je ESLJP jasno naveo da tumačenje domaćeg prava od strane domaćih sudova nije proizvoljno, to ne znači da je njegovo mišljenje da je pravilno, jer se ovaj sud nije htio upustiti u tumačenje prava BiH.

Nejasno je zašto je Sud odstupio od svoje dosadašnje prakse. U predmetu Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije³³ ESLJP je podsjetio da su države članice dužne organizovati svoje pravne poretke tako da ne dođe do neujednačene sudske prakse, posebno u slučajevima kada takva nedosljednost pogađa velik broj osoba koje vode sudske postupke. Sud je primijetio kako je iz ovog predmeta jasno da je postojala opšta pravna nesigurnost koja je potekla od samog Visokog suda, a prelila se i na niže sudove. Sud je već u nekim ranijim predmetima ispitivao postoji li u rumunskom pravosudnom sistemu mehanizam za usklađivanje sudske prakse, te utvrdio da postoji pravni lijek kojim različita sudska tijela mogu zatražiti od Visokog suda smjernice za tumačenje sporne odredbe domaćeg prava, koji potom donosi obvezujuću odluku o tome kako tumačiti pravnu normu koja je u pitanju. Međutim, u ovom predmetu nijedno sudsko tijelo nije zatražilo takvo tumačenje od Visokog suda. Posljedično, razmatranje tužbe podnosioca zahtjeva u kontekstu takve neujednačene sudske prakse, zajedno s propustom da se blagovremeno iskoristi pravni lijek koji je predviđen za otklanjanje neusklađenosti domaće sudske prakse koja je postojala i unutar samog Visokog suda, narušilo je načelo pravne sigurnosti. Na kraju je ESLJP utvrdio da je podnosiocima zahtjeva uskraćeno pravo na pošteno suđenje, te je s te osnove došlo do povrede člana 6. stava 1. Konvencije. U vezi troškova parničnog postupka, u praksi ESLJP nalazimo mišljenje da propust Ustavnog suda

32 Aleksić, N. navodi: „Na kraju stav Evropskog suda protiv BiH, ne mora biti isti u odnosu na Srbiju ako se pred njim nađe predstavka nekog podnosioca protiv Republike Srbije, a naročito ako uzmemo gore navedeno u obzir – nedostatak kvalitetnog obrazloženja domaćih sudova.” (Aleksić, N. „Troškovi angažovanja advokata van sedišta kancelarije, odnosno van sedišta postupajućeg suda sa osvrtom na stav Evropskog suda”. Dostupno na: <https://www.pravniportal.com/troskovi-angazovanja-advokata-van-sedista-kancelarije-odnosno-van-sedista-postupajuceg-suda-sa-osvrtom-na-stav-evropskog-suda/> (11. 9.2022.)

33 Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije, (App. no. 76943/11), 29. 11. 2016.

da otkloni „očiglednu grešku“ redovnog suda (previd da je podnijet zahtjev za naknadu troškova postupka) ima za posljedicu povredu prava aplikanta na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Konvencije.³⁴

Na osnovu odluke u predmetu Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije zaključuje se da ESLJP kod ocjene da li postoji pravo na pravično suđenje, stavlja akcenat sa nekoliko stvari. Prije svega da li postoji neujednačena sudska praksa, da li neujednačenost sudske prakse pogađa veliki broj osoba, kakvo je postupanje višeg suda u odnosu na niže i da li postoji pravni mehanizam za usklađivanje sudske prakse. Ove parametre ćemo ispitati u odnosu na troškove za prevoz advokata vlastitim vozilom.

3.1. Neujednačena sudska praksa

U odluci Zlatko Fajković i drugi protiv BiH navode se odluke u kojima su Ustavni sud BiH, Vrhovni sud FBiH i Kantonalni sud u Sarajevu donijeli odluke u kojima su priznati troškovi prevoza advokatu.³⁵ Sudovi u odlukama na koje se odnose aplikacije nisu priznali troškove za prevoz advokata. Zaključuje se da je ESLJP poznata drugačija praksa u odnosu na praksu radi koje su aplikanti podnijeli aplikacije. Postojanje neujednačene sudske prakse je evidentno bilo poznato Sudu.

3.2. Obim uticaja neujednačene sudske prakse

Prema mišljenju ESLJP samo neujednačena sudska praksa nije dovoljna da bi uticala na pravo na pravično suđenje. Za povredu prava na pravično suđenje potrebno je da neujednačena sudska praksa pogađa veliki broj osoba. Pred sudovima u BiH vodi se veliki broj parničnih postupaka u kojima stranke zastupaju advokati koji nisu iz sjedišta suda. Advokati u ovim postupcima potražuju troškove za prevoz, što ukazuje da se odnosi na veći broj lica. Naime, i sama činjenice da je sporno pravno pitanje direktno vezano za parnični postu-

---

34 Presuda ESLJP u predmetu Pavlović i drugi protiv RH, broj predstavke 13274/11 od 2. 4. 2015. godine, u: Ramadani, B., „Odluka o troškovima parničnog postupka-kao osnov povrede prava na pravično suđenje”, *Pravni život*, vol. 66, br. 12/2017, 139.

35 Tačka 13.

pak ukazuje da se odnosi na veliko broj lica zbog brojnosti parničnih postupaka.

3.3. Odluke višeg suda

Ustavni sud BiH je u više predmeta odlučivao o naknadi troškova prevoza advokata, pa ćemo analiziranje njegove odluke. Uopšteno se može reći da se Ustavni sud BiH u svojoj praksi često bavio apelacijama koje su za predmet imale troškove postupka.³⁶ Praksa Ustavnog suda Bosne i Hercegovine je posebno značajna s obzirom da je odredbom člana 64 stav 5 Pravila Ustavnog suda BiH³⁷ propisano da je sud odnosno organ čija je odluka ukinuta, dužan donijeti novu odluku pri čemu je obavezan poštovati pravno shvatanje Ustavnog suda o povredi Ustavom utvrđenih prava i osnovnih sloboda podnosioca apelacije. Također, položaj ovog Ustavnog suda u pravnom poretku BiH ukazuje na uticaj njegovih odluka na sudsku praksu. Ustavni sud BiH jedavao različita mišljenja u vezi prava na troškove prevoza.

3.3.1. Odluke u kojima nisu priznati troškovi prevoza

U odlukama u kojima nije priznato pravo na troškove prevoza navode se različiti razlozi za nepriznavanje ovog prava. Razlozi za nepriznavanje ove naknade su slijedeći:

- izbor advokat je apelantov lični izbor, koji u tom slučaju treba lično i da snosi troškove njegovog putovanja do mjesta sjedišta suda, a ne da takvi troškovi padaju na teret tuženog (odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-2757/06 od 14. 10. 2008. godine),

- sudovi nisu u obavezi dosuditi naknadu prevoza advokatu i nagradu za odsustvo iz kancelarije s obzirom na diskreciono pravo sudova da zahtjev za naknadu takvih troškova odbiju ako utvrde da u predmetnom slučaju takvi troškovi nisu bili neophodni za vođenje parnice (odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-1398/14 od 11. 1. 2017. godine),

36 Simović, N. Miodrag, Simović, M. „Granice ovlašćenja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u postupku ocjene saglasnosti zakona sa ustavom Bosne i Hercegovine”, Zbornik Pravnog fakulteta u Nišu, vol. 53, br. 68/2014, 59.

37 Službeni glasnik BiH, broj 60/05.

- *troškovi odsustva iz kancelarije i troškovi prevoza nisu bili potrebni i nužni za vođenje parnice, s obzirom da je izbor advokata u takvim postupcima pred sudom lični izbor stranke, i da te troškove u parnici nije dužna da snosi odnosno nadoknadi stranka koja nije uspjela u sporu (odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-5719/15 od 27. 2. 2018. godine),*

- *apelant je imao mogućnost izberive mjesne nadležnosti iz člana 32. ZPPFBiH, konkretno nadležnost Općinskog suda u Mostaru, na koji način je mogao smanjiti troškove i skratiti vrijeme provedeno van kancelarije obzirom na blizinu između Mostara i Ljubuškog³⁸ (odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-3184/17 od 22. 5. 2019. godine),*

Navedeni razlozi se mogu rezimirati na slijedeće: izbor advokat je apelantov lični izbor, troškovi nisu bili neophodni za vođenje parnice imogućnost podnošenja tužbe pred sudom koji je bliži sjedištu advokata..

3.3.2. Odluka u kojoj je priznato pravo na troškove prevoza

Ustavni sud BiH u odluci broj AP-3310/14 od 27. 10. 2015. godine je priznao pravo na troškove prevoza. Navedena odluka ukazuje da je Ustavni sud BiH našao brojne razloge koji ukazuju da je potrebno stranci priznati troškove koji se odnose na troškove prevoza advokata, i to je bezuslovno pravo stranke. Prije svih se ističe da stranka ima slobodno pravo i pod istim uslovima da izabere advokata koji će je zastupati u parnici i da je advokatskim tarifama u BiH propisano pravo na nadoknadu putnih troškova. Bilo je opravdano očekivati da će Ustavni sud BiH od svih sudova u BiH zahtijevati da postupaju u skladu s ovom odlukom, ali se to nije desilo. U navedenim odlukama, na primjer u odlucibroj AP 1398/14 od 11. 1. 2017. godine koja je donešena poslije navedene odluke, Ustavni sud BiH navodi da sudovi nisu u obavezi dosuditi ovakvu vrstu troškova s obzirom na diskrecijsko pravo sudova da zahtjev za nadoknadu takvih troškova odbiju ako utvrde da u predmetnom slučaju takvi troškovi nisu bili neophodni za vođenje parnice ako su priznati troškovi u visini u kojoj bi stranci pripadali da je advokat iz istog mjesta kao i sjedište suda (priznati su troškovi za sudsku taksu na tužbu i presudu, troškovi advokata

---

38 U ovom slučaju tužilac je tužbu podnio Općinskom sudu u Sarajevu.

za zastupanje), te da sud može zaključiti da u konkretnom slučaju ostali troškovi advokata nisu bili neophodni za vođenje parnice. Ovakvo mišljenje Ustavnog suda BiH zasniva se na shvatanju sa Panela za ujednačavanje sudske prakse iz građanske oblasti, na kojem su učestvovali predstavnici Suda BiH, Vrhovnog suda Federacije BiH, Vrhovnog suda Republike Srpske i Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH, održanom 30. 1. 2014. godine, prema kojem se shvatanju putni troškovi advokata čije je sjedište van područja suda pred kojim se vodila parnica priznaju do visine troškova koje bi stranka imala da ju je zastupao advokat čije je sjedište u mjestu suda. Izuzetno, ovi troškovi se mogu dosuditi ukoliko su isti, imajući u vidu sve okolnosti slučaja, bili opravdani sa stanovišta odredbe člana 387. stav 1. ZPP FBiH i RS (član 120. stav 1. ZPPBD, člana 324. stav 1. ZPPBiH). U obrazloženju shvatanja sa Panela se navodi da troškove u parnici, koji u principu nisu nužni (neophodni), stranka koja parnicu izgubi nije dužna da snosi, uz izuzetak kada na području sjedišta suda u datom momentu stranka nije mogla angažovati kvalifikovanog punomoćnika za zastupanje (advokata), a što se cijeni uzimajući u obzir kako objektivne, tako i subjektivne okolnosti (npr. na području suda nema advokata koji vrše ovu samostalnu profesionalnu djelatnost ili su svi već angažovani u postupku na suprotnoj strani ili su odbili da pružaju pravnu pomoć stranci itd....).

3.4. Pravni mehanizam za usklađivanje sudske prakse

Entitetskim zakonima o parničnom postupku i zakonom Brčko Distrikta BiH (BDBiH) o parničnom postupku normirano je rješavanje spornog pravnog pitanja. Rješavanje spornog pravnog pitanja u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) je u nadležnosti Vrhovnog suda FBiH³⁹, u Republici Srpskoj (RS) je u nadležnosti Vrhovnog suda RS⁴⁰, dok je u BDBiH u nadležnosti Apelacionog suda BDBiH⁴¹. Sporno pravno pitanje predstavlja sporno pitanje o pravom značenju pravne norme, bilo materijalne, bilo procesne, koja treba da se primijeni na konkretno činjenično stanje.⁴² Riječ je o tumačenju prava radi njego-

39 Član 61a. stav 1. ZPPFBiH.

40 Član 61a. stav 1. ZPPRS.

41 Član 161. ZPPBDBiH.

42 Popović, V. „Postupak za rešavanje spornog pravnog pitanja“.

ve primjene.⁴³ Izmjenama i dopunama parničnog postupka u FBiH⁴⁴ i RS⁴⁵ normiran je postupak za rješavanje spornog pravnog pitanja, kao potpuno nov procesni institut. Posljednji Zakon o parničnom postupku BDBiH također sadrži ovaj institut. Zakon o parničnom postupku BiH ne normira institut rješavanja spornog pravnog pitanja. Ovaj postupak je sličan prethodnom/preliminarnom pitanju (postupku) pred Evropskim sudom pravde.⁴⁶ Evropski sud pravde je nadležan da daje preliminarna mišljenja koja se odnose na interpretaciju Ugovora EU, validnost i tumačenje akata institucija EU i tumačenje statuta tijela koje osnova Vijeće EU.⁴⁷ Kada se jedno takvo pitanje postavi pred sudom države članice, on može, ako smatra da odluka o takvom pitanju utiče na donošenje presude, tražiti od Evropskog suda pravde da zauzme stav o tome.⁴⁸

Uslove koje je potrebno ispuniti da bi o određenom spornom pravnom pitanju odlučivao nadležni sud su sljedeći:

1. da je pred prvostepenim sudom sporno pravno pitanje. Ne postoji mogućnost da se pred nadležnim sudom odlučuje o pitanju koje je postalo sporno pred drugostepenim sudom. Slijed parničnog postupka ukazuje na nemogućnost da drugostepeni sud zahtijeva rješavanje spornog pravnog pitanja, s obzirom da je protiv odluka drugostepenog suda dopuštena revizija u skladu sa pravilima parničnog postupka. Međutim, ekonomičnost parničnog postupka mogla bi ukazivati da u slučaju većeg broja predmeta pred drugostepenim sudom sa istim spornim pravnim pitanjem, potrebno da viši sud riješi ovo pitanje kako ne bi došlo do ukidanja odnosno preinačavanja odluka drugostepenog suda.

Dostupno na: <http://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/POSTUPAK%20ZA%20RE%C5%A0AVANJE%20SPORNOG%20PRAVNOG%20PITANJA%20-V.Popovi%C4%87.pdf> (21.01.2017.)

43 *Ibid.*

44 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku FBiH, Službene novine FBiH, broj 98/15.

45 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku RS, Službeni glasnik RS, broj 61/13.

46 Čizmić, J. (2016.), *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, 2. izd., Privredna štampa, Sarajevo, 250.

47 *Ibid.*, 250.

48 *Ibid.*, 250.

2. da u većem broju predmeta postoji potreba da se zauzme stav prema spornom pravnom pitanju koje je od značaja za odlučivanje o predmetu postupka pred prvostepenim sudovima. Ne može se smatrati spornim pravnim pitanjem podobnim za odlučivanje ukoliko je ono sporno samo u jednom predmetu. Na ovaj način se umanjuje broj spornih pravnih pitanja. Kroz ovaj uslov se najbolje i vidi da sporno pravno pitanje nije u interesu rješavanja pojedinog predmeta već više predmeta, na način da će nadležni sud prvostepenom sudu ukazati na koji način će primijeniti pravo. Moguće je, i biće često situacija da određeno pitanje jeste „sporno pravno pitanje“ ali nije sporno pravno pitanje koje prema odredbama parničnog postupka omogućava rješavanje od strane nadležnog suda.

3. da prvostepeni sud, po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke, zahtjevom pokreće postupak pred nadležnim sudom radi rješavanja spornog pravnog pitanja. Podnosilac zahtjeva može biti samo prvostepeni sud, a ne mogu stranke. Stranke mogu dati prijedlog za rješavanje spornog pravnog pitanja, a prvostepeni sud odlučuje da li će ovaj prijedlog prihvatiti i zahtijevati njegovo rješavanje.

3.5. Mogućnost primjene odluke u predmetu Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije

Komparacija parametara koje je koristio ESLJP u predmetu Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije sa predmetom Fajković i drugi protiv BiH ukazuje da je ESLJP mogao utvrditi da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana 6. Konvencije. Naime, ESLJP je u predmetu Fajković i drugi protiv BiH trebao primijeniti mišljenje iz predmeta Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije odnosno postupiti prema svojoj ranijoj praksi. Odluka u predmetu Fajković i drugi protiv BiH dovela je do neujednačene sudske prakse ESLJP.

Neujednačena sudska praksa, kao prvi kriterij koji je ESLJP ispitivao u predmetu Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije proizlazi iz odluke u predmetu Fajković i drugi protiv BiH. Sud je naveo da mu je poznata praksa u kojoj su sudovi u BiH priznavali pravo na troškove prevoza advokata. Odlučivanje o troškovima prevoza advokata je veoma često u parničnim postupcima, čija brojnost

ukazuje da se radi o pitanjima koja se odnosi na veliki broj osoba.

Analiza sudske prakse Ustavnog suda BiH dovodi do zaključka da postoje neujednačena mišljenja ovog Suda. Različita mišljenja najvišeg suda u državi nužno impliciraju i različitu sudsku praksu. Bilo je neophodno da Ustavni sud BiH ima identično mišljenje u svim predmetima. Isto mišljenje najvišeg suda dovelo bi do ujednačene sudske prakse. Činjenica je da postoji shvatanje sa Panela za ujednačavanje sudske prakse iz građanske oblasti, na kojem su učestvovali predstavnici Suda BiH, Vrhovnog suda FBiH, Vrhovnog suda RS i Apelacionog suda BDBiH, ali isto nema obavezujući karakter. Svakako da je autoritet Ustavnog suda BiH veći u odnosu na shvatanje sa Panela, koji je u više predmeta imao drugačija mišljenja.

Posljednji uslov koji je ESLJP analizirao u predmetu Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije je postojanje pravnog mehanizma za usklađivanje sudske prakse. Pravni mehanizam za usklađivanje sudske prakse ne postoji samo u parničnom postupku pred Sudom BiH. Broj parničnih postupaka pred Sudom BiH je neuporedivo manji u odnosu na sudove entiteta i BDBiH, pa se može utvrditi da u BiH postoji pravni mehanizam za ujednačavanje sudske prakse. Ovaj mehanizam se ostvaruje putem rješavanja spornog pravnog pitanja.

Predmet Fajković i drugi protiv BiH se može komparirati i sa sličnim predmetima. Komparacija sa sličnim predmetnom⁴⁹Airey protiv Irske ukazuje da su predmet oba postupka troškovi postupka. Razlika se ogleda u tome što Airey nije imala novca sa angažuje advokata i ESLJP smatra da iako Konvencija ne sadrži izričitu odredbu o davanju besplatne pravne pomoći u građanskim sporovima, član 6. stav 1. Konvencije u izvjesnim slučajevima nalaže državi da obezbijedi pravnog zastupnika ako je pravna pomoć neophodna. Ovo mišljenje se ne može primijeniti u predmetu Fajković i drugi protiv BiH. Ali se može primijeniti mišljenje da praktična (stvarna) nemogućnost pokretanja postupka u izvjesnim slučajevima predstavljala povredu Konvencije isto kao i pravna nemogućnost, a ispunjavanje obaveza predviđenim Konvencijom ponekad od države zahtijeva i preduzimanja pozitivnih mjera. Od strane ESLJP je utvrđeno da se Airey mogla pojaviti pred sudom, imala je postulacionu sposobnost. Mišljenje je ESLJP da on ne može odlučiti odvojeno od odlučivanja o samoj suštini

---

49 Airey protiv Irske, (App. no. 6289/73), 9. 10. 1979.

predstavke koja se tiče člana 6. stav 1. Konvencije, o tome da li je pojavljivanje pred Višim sudom bez pravnog zastupnika predstavljalo pravni lijek koji se može smatrati dovoljnim i pristupačnim. Predmet Airey protiv Irske značajan je za slučaj Fajković i drugi protiv BiH iz razloga što ESLJP ne smatra svako pojavljivanje pred sudom dovoljnim da se može smatrati da postoji pravo na pristup sudu. Iako je Airey imala postulacionu sposobnost prema mišljenju ESLJP bilo je potrebno da ima stručnog punomoćnika koji će zastupati njene interese. Nesporno je da ESLJP u predmetu Fajković i drugi protiv BiH „ne traži“ od stranaka da nemaju stručnog punomoćnika već se zahtijeva da bude iz mjesta sjedišta suda. Naravno, stranke mogu da angažuju punomoćnika van mjesta sjedišta suda, ali da bez obzira na uspjeh u parnici snose troškove prevoza punomoćnika. Stranke se ograničavaju u izboru punomoćnika na koji način se onemogućava da stranka ima pristupa sudu na način kako ona želi, jer u suprotnom mora snositi troškove prevoza advokata bez obzira na uspjeh u parnici.

Utvrđivanje da postoji povreda prava na pravično suđenje dovelo bi do nužnog ujednačavanja sudske prakse. Međutim, ESLJP se saglasio sa postojećim stanjem u kojem postoji različita sudska praksa. Bilo je nužno i da ESLJP da osnovne upute za rješavanje spornog pravnog pitanja, kao što je to uradio u predmetu Klauz protiv Republike Hrvatske⁵⁰ ili u predmetu Cindrić i Bešlić protiv Republike Hrvatske⁵¹, koji predmeti se također odnose na troškove parničnog postupka.

4. Pravo na imovinu

Aplikanti su u predmetu Fajković i drugi protiv BiH tvrdili i da im je povrijeđeno pravo na imovinu. ESLJP je utvrdio da zahtjevi aplikanta za nadoknadu putnih troškova njihovih advokata nemaju dovoljan osnov u domaćem pravu da bi se mogli smatrati „imovinom“ usmislju člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Sud navodi da aplikant može tvrditi da je došlo do povrede člana 1. Protokola broj 1 samo ukoliko se pobijane odluke odnose na njegovu ili njenu „imovinu“ u smislu te odredbe (vidi *Kopecký protiv Slovačke* [VV], br. 44912/98,

---

50 (App. no. 28963/10), 18. 7. 2013.

51 (App. no. 72152/13), 6. 9. 2016.

stav 35., ESLJP 2004-IX). „Imovina“ može biti „postojeća imovina“ ili potraživanja koja su dovoljno utvrđena da se mogu smatrati „vlasništvom“ (*ibid.*). Sud dalje navodi, da kada je vlasnički interes u naravi potraživanja, ono se može smatrati „imovinom“ samo ako postoji dovoljno uporište za taj interes u nacionalnom pravu (na primjer, kad postoji utvrđena sudskapraksa domaćih sudova koja to potvrđuje), to jest, kad je potraživanje dovoljno utvrđeno da se može izvršiti (vidi gore citirani predmet *Kopecký*, tačke 49. i 52., i predmet *Stran Greek Refineries i Stratis Andreadis protiv Grčke*, 9.12.1994., tačka 59., Serija A br. 301-B). Sud smatra da se, unaprijed, ne može reći da aplikant ima dovoljno utvrđeno potraživanje koje predstavlja „vlasništvo“ u smislu člana 1. Protokola broj 1 kada postoji spor otačnom tumačenju i primjeni domaćeg zakona i kad se o pitanju, jesu li oni ispunili zakonske uslove, odlučuje u sudskom postupku (vidi *Radomilja i drugi*, citiran gore, tačka 149.).

Evidentan je restriktivan pristup ESLJP u pogledu tumačenja imovine. Pravo na troškove prevoza je propisano advokatskim tarifama u BiH⁵², koje pravo je ograničeno ocjenom suda u parničnom postupku da li su ovi troškovi bili nužni. Također treba cijiniti činjenicu da je stranka obavezna da plati troškove advokatu i da su ti troškovi plaćeni nakon poduzimanja radnje od strane advokata. Odluka Ustavnog suda BiH daje pravo stranci da očekuje od nižih sudova da joj se prizna pravo na troškove prevoza. Propisivanje prava na prevoz advokatskom tarifom i postojanje odluke Ustavnog suda BiH da stranka ima pravo na ove troškove, daje dovoljno argumenata da je ESLJP mogao utvrditi da troškovi prevoza koji se zahtijevaju u parničnom postupku predstavljaju imovinu.

5. Razlozi na nepriznavanje prava na prevoz

Na osnovu sudske prakse Ustavnog suda BiH mogu se izdvojiti određeni razlozi za nepriznavanje troškova prevoza. Analiza je usmjerena na praksu ovog suda zbog njegovog uticaja na drugu praksu i što pravna teorija svoja mišljenja za predmetno pitanje formira

---

52 Član 31. Tarife o nagradama i naknadi za rad advokata FBiH, Službene novine FBiH, br. 22/04 i 24/04; Tarifni broj 9. Tarife o nagradama i naknadi za rad advokata RS, Službeni glasnik RS, broj 68/05.

upravo na osnovu sudske prakse.⁵³

5.1. Izbor advokata je apelantov lični izbor

Pravo na izbor advokata jeste lični izbor, ali zbog tog izbora stranka ne smije da trpi posljedice. Prema mišljenju Ustavnog suda BiH izbor advokat je apelantov lični izbor, koji u tom slučaju treba lično i da snosi troškove njegovog putovanja do mjesta sjedišta suda, a ne da takvi troškovi padaju na teret tuženog.⁵⁴ Smatramo da se troškovi prevoza advokata trebaju uvijek priznati stranci, osim u slučajevima kada ovi troškovi nisu bili nužni. Tumačenje nužnih troškova treba svesti samo na izuzetne slučajeve, odnosno da je pravilo da stranka ima pravo na naknadu troškova za prevoz advokata, dok samo u izuzetnim slučajevima ne treba priznati ovo pravo. Advokatskim tarifama koje predstavljaju osnov za dosuđivanje troškova parničnog postupka propisano je bezuslovno pravo na troškove prevoza advokata. Svaka stranaka poduzima sve radnje u postupku kako bi na najbolji način ostvarila svoja prava. Jedan od načina ostvarivanja prava stranke je putem punomoćnika advokata. Ličnost advokata je presudna za njegov odabir od stranke. Sužavanjem kruga izbora advokata onemogućava se pravo na raspravljanje stranci. Stranka ne može da raspravlja i ostvaruje prava na najbolji način prema njenom mišljenju. Može se postaviti i protivargument, da stranka može angažovati advokata koji nije iz sjedišta suda i da stranka snosi te troškove. Svakako da je ovo mogućnost, ali kod ovog slučaja stranka nema pravo na raspravljanje i učešće u postupku pod istim uslovima. Snosit će troškove prevoza advokata iz kancelarije bez obzira na uspjeh u postupku, što je svakako protivno pravilima parničnog postupka o troškovima postupka i članu 6. EKLJP. Sljedeći argument bi se mogao postaviti, da se radi

53 Na primjer, Baručija A. svoje mišljenje bazira na praksi Ustavnog suda BiH i Panelu za ujednačavanje sudske prakse i dolazi do zaključka da će u pravilu stranka koja je angažovala advokata snosit troškove njegovog prevoza od njegove kancelarije do suda. (Baručija, A., „Šta je sporno kod naknade troškova advokatu za odsustvo iz kancelarije za vrijeme putovanja i putnih troškova za prevoz”, Domaća i strana sudska praksa, Sarajevo, vol. 17., br. 85/2020, 63)

54 Odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-2757/06 od 14. 10. 2008. godine.

o zloupotrebi prava stranke za izbor advokata. Ne može se raditi o zloupotrebi prava kada se ima u vidu konačno dosuđivanje troškova parničnog postupka. Ukoliko stranka koja je angažovala advokata izgubi u cijelosti ili djelimično u parnici, ona će snositi troškove prevoza advokata, odnosno snosit će djelimično troškove u skladu s uspjehom u parnici. Navedeno ukazuje da se ne smije postavljati bilo koji uslov stranci za priznanje troškova prevoza advokata. Stranci se mora omogućiti da raspravlja u parnici pod istim uslovima bez obzira odakle bio advokat, jer odabirom advokata čije je sjedišta van suda ne dolazi do automatskog povećanja troškova suprotne stranke. Stranka koja je angažovala advokata van sjedišta suda snosi rizik troškova prevoza advokata iz kancelarije, kao i svih ostalih troškove, koji se dosuđuju prema uspjehu stranaka u parnici.

Pravni sistemi u svijetu različito dosuđuju troškove postupka. Polarna suprotnost je između pravila da „svaka stranka snosi svoje troškove“ („američko pravilo“) i pravila da „gubitnik snosi sve troškove“ („englesko pravilo“).⁵⁵ U pravu BiH prihvaćeno je „englesko pravilo“. Prihvatanje „engleskog pravila“ znači da će stranka imati pravo na troškove samo pod uslovom da uspije u parnici. Samo angažovanje advokata van sjedišta suda ne znači da će protivna stranka nadoknaditi troškove prevoza advokata, već će to biti samo pod uslovom da uspije u parnici stranka koja je angažovala advokata van sjedišta suda.

5.2. Troškovi nisu bili neophodni za vođenje parnice

Sud odlučuje o troškovima parničnog postupka na određen zahtjev stranke kojim stranka zahtijeva nadoknadu troškova od suprotne stranke.⁵⁶ Svi troškovi koje stranka potražuje ne moraju biti osnovani. Stranka koja je uspjela u postupku ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i bili potrebni te da je njihova količina razumna.⁵⁷ Prema

---

55 Cooter, R., Ulen, T. (2016.), *Law and Economics*, 6th edition, *Berkeley Law Books*, California, 384.

56 Član 333. stav 1. ZPPBiH; član 396. stav 1. ZPPFBiH; član 396. stav 1. ZPPRS; član 130. stav 1. ZPPBDBiH.

57 Odluka ESLJP u predmetu Brletić protiv Republike Hrvatske (App. no. 42009/10), 17. 12. 2013.

mišljenju Ustavnog suda BiH sudovi nisu u obavezi dosuditi naknadu prevoza advokatu i nagradu za odsustvo iz kancelarije s obzirom na diskreciono pravo sudova da zahtjev za naknadu takvih troškova odbiju ako utvrde da u predmetnom slučaju takvi troškovi nisu bili neophodni za vođenje parnice.⁵⁸ Pri odlučivanju koji će se troškovi nadoknaditi stranci sud će uzeti u obzir samo one troškove koji su bili potrebni radi vođenja parnice, a o tome koji su troškovi bili potrebni, kao i o visini troškova odlučuje sud ocjenjujući brižljivo sve okolnosti.⁵⁹ Bilo bi protivno načelu procesne ekonomije kada bi sud dosudio stranci sve troškove koje je imala u parnici i povodom nje.⁶⁰ Na taj bi način stranka koja bi izgubila parnicu bila neopravdano opterećena većim iznosom troškova nego što je to bilo neophodno.⁶¹

Dovodeći u vezu sa prethodnim razlogom, lični izbor stranke od strane punomoćnika, evidentno je da lični izbor punomoćnika van sjedišta suda ne znači da ovi troškovi nisu bili nužni. Stranka je zbog određenog razloga kao što su znanje ili povjerenje željela da izabere advokata van sjedišta suda što ukazuje da su ovi troškovi nužni. Stranka je preuzela rizik da snosi veće troškove u slučaju neuspjeha u parnici. Nužnost troškova ne smije se ograničiti na mogućnost dobrovoljnog izbora advokata odnosno snošenja posljedica zbog neizbora advokata van sjedišta suda. Kada se radi o dosuđivanju troškova advokatu, u slučaju nejasnoća relevantna je advokatska tarifa kojom su propisani ovi troškovi.⁶² S obzirom da advokatskom tarifom propisano pravo advokata na troškove upotrebe vlastitog automobila i odsustva iz kancelarije, ako bi se prihvatilo da ovi troškovi nisu nužni to bi značilo negaciju advokatske tarife. Ovi troškovi se ne bi priznavali, iako su propisani.

---

58 Odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-1398/14 od 11. 1. 2017. godine.

59 Član 324. stav 1. ZPPBiH; član 387. stav 1. ZPPFBiH; član 387. stav 1. ZPPRS; član 121. stav 1. ZPPBDBiH.

60 Ralčić, T., Tanasković, V., *op. cit.*, 270.

61 *Ibid.*, 270.

62 Vidi: Šago, D., „Troškovi parničnog postupka u slučaju djelomičnog uspjeha u sporu”, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 42, br. 2/2021, 437.

5.3. Troškovi kod izbora nadležnog suda

Poduzimanje radnji u parničnom postupku zahtijeva brižljivo postupanje od svih učesnika u postupku, cijeneći sve pravne posljedice. Tužilac podnošenjem tužbe izražava svoju volju pred kojim sudom želi da se vodi parnični postupak. Pravila za stvarnu nadležnost ne ostavljaju mogućnost tužiocu da drugom sudu podnese tužbu osim stvarno nadležnom sudu. Kod mjesne nadležnosti tužilac nije uvijek vezan za jedan sud. Pravila parničnog postupka u određenim slučajevima omogućavaju tužiocu da podnese tužbu jednom od više mjesno nadležnih sudova. Ova privilegija tužioca ne znači da su iste pravne posljedice pred kojim sudom će se voditi postupak. Više faktora utiče na izbor suda. Naprimjer, udaljenost suda, brzina rješavanja predmeta suda ili dosadašnja praksa suda.

Za suđenje u sporovima o vanugovornoj odgovornosti za štetu, osim suda opšte mjesne nadležnosti, nadležan je i sud na čijem je području štetna radnja učinjena ili sud na čijem je području štetna posljedica nastupila.⁶³ Izberiva nadležnost u ovom slučaju je propisana kako bi se olakšalo oštećenom da lakše vodi parnični postupak. Kako se u velikom broju slučajeva dokazi o okolnostima pod kojima je šteta nastala (svjedoci koji su prisustvovali događaju, oštećene stvari, naprimjer) nalaze na području suda na čijem je području štetna radnja učinjena ili suda na čijem je području štetna posljedica nastupila, drži se da se kod tih sudova postupak može provesti brže i s manje troškova negoli kod suda koji bi bio opšte mjesno nadležan.⁶⁴ Posebno se željelo omogućiti provođenje uviđaja na licu mjesta od strane parničnog suda.⁶⁵ Izberiva mjesna nadležnost nije primjenjiva za sporove nastale povredom ugovora.⁶⁶

Prilikom odlučivanja pred kojim će sudom tužilac podnijeti tužbu treba imati u vidu i troškove postupka koji nastaju podnošenjem njegove tužbe odnosno da li postoji mogućnost da se postupak vodi pred drugim sudom sa manje troškova, ali nedovodeći u pitanje ekonomič-

63 Član 32. stav 1. ZPPFBiH; član 32. stav 1. ZPPRS; član 24. stav 1. ZPPBDBiH.

64 Čizmić, J. (2009.), *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, Privredna štampa, Sarajevo, 89.

65 *Ibid.*, 89.

66 Mulabdić, S. (2010.), *Građansko procesno pravo*, 2. izd., Grin, Gračanica, 95.

nost parničnog postupka. Ovakvo postupanje je u interesu tužioca, u suprotnom nužno je da trpi posljedice. U odluci Ustavnog suda BiH, broj AP-3184/17 od 22.05.2019. godine izberivo mjesno nadležan je Općinski sud u Mostaru. Podnošenjem tužbe ovom sudu tužilac, čiji je punomoćnik iz Ljubuškog, mogao je smanjiti troškove prevoza s obzirom na udaljenost između Mostara i Ljubuškog, u odnosu na udaljenost između Ljubuškog i Sarajeva. Dakle, ovo je jedan od slučajeva kada troškovi nisu bili nužni za vođenje parničnog postupka i kada troškove prevoza do Općinskog suda u Sarajevu ne treba priznati.

6. Razlozi koji utiču na izbor advokata van sjedišta suda

Na osnovu prakse Ustavnog suda BiH, analizirani su razlozi koje je ovaj sud navodio u svojim odlukama. Međutim, sigurno je da postoji još okolnosti koje opredjeljuju stranke da izaberu punomoćnika van sjedišta suda. Neke okolnosti je lahko uvidjeti, dok se za neke okolnosti često može samo pretpostavljati. Analiza ovih okolnosti je potrebna kako bi se utvrdilo da li su ti troškovi nužni.

6.1. Izbor advokata van sjedišta suda kao nužnost za stranku

Kada se misli na izbor punomoćnika advokata, onda samo jezičko značenje ukazuje da kada stranka izabere punomoćnika advokata u sjedištu suda ili van sjedišta suda izabrala je osobu sličnih ili skoro istih osobina. Oba su advokati. Okolnost da su oba advokata ukazuje da ispunjavaju uslove za obavljanje istih poslova i imaju identično ili slično obrazovanje, da obavljaju identične ili slične poslove i da se u njihovom odnosu prema vlastodavcima primjenjuju ista pravila postupanja. Ako pogledamo ove karakteristike mogao bi se steći ili se čak stiže utisak, da nema veće razlike u pogledu izbora advokata. Ugovorni odnos između advokata i stranke, ima karakteristike ugovora o djelu. Ugovorom o djelu poslenik se obavezuje da izvrši određeni posao, određeni rad⁶⁷, odnosno advokat se obavezuje da izvrši

---

67 Perović, S., Stojanović, D. (1980) *Komentar zakona o obligacionim odnosima, 2. knjiga*. Pravni fakultet Kragujevac, Kragujevac, 291.

zastupanje stranke.

Poznato je da su ugovori o djelu ugovori koje često zaključujemo u svakodnevnom životu, izrada haljine, odijela, namještaja i slično. Poznato je da se puno vremena posveti izboru krojača, iako svaki krojač obavlja istu vrstu poslova i on je potreban sam da izradi neki dio odjeće. Ovo poređenje je s ciljem ukazivanja na značaj izbora ličnosti advokata, ako se puno vremena posveti izboru krojača koji nam treba izraditi neki dio odjeće, zašto se ne bi trebalo vremena posvetiti izboru advokata u čijim je postupcima najčešće sadržana životna sudbina stranke. Iako svi advokati obavljaju identične ili slične poslove, nisu svi advokati jednaki u pogledu odnosa prema radu, znanju i obavljanju poslova u pojedinim predmetima. Većina advokata ima određena specijalizirana područja djelovanja, u čemu se i najviše ogleda razlika u njihovom radu. To što na teritoriji suda ima veliki broj advokata, stranci ne mora ništa da ne znači, ako nijedan nije specijalizovan za određenu konkretnu materiju, jer i sami advokati, na primjer na sajtovim advokatskih kancelarija ističu one oblasti za koje su specijalizovani.⁶⁸ Razlika u radu advokata ukazuje da je izbor ličnosti advokata nužnost u parničnom postupku.

6.2. Jednakost stranaka

Polazeći od prethodnih utvrđenja, za koja se može reći da su i opštepoznata, a odnose se na razlike između advokata, postavlja se i pitanje jednakosti stranaka. Ukoliko jedna od stranka angažuje za advokata jedinog advokata u sjedištu suda koji se bavi određenom vrstom predmeta, u tom slučaju druga stranka mora da angažuje advokata iz sjedišta suda koji se dovoljno ne bavi tom vrstom predmeta na koji način ne postoji jednakost u postupku. Mogućnost anagažovanja advokata van sjedišta suda ostaje za stranku, ali te troškove je ona dužna snositi bez obzira na ishod postupka, dok druga stranka nema tih troškova postupka, na koji način ponovo dolazi do nejednakosti stranaka. Pod pretpostavkom i da ima više advokata specijaliziranih za određenu vrstu predmeta, postavlja se pitanje povjerenja pre-

---

68 Aleksić, N. „Troškovi angažovanja punomoćnika ili branioca van sedišta kancelarije, odnosno van sedišta postupajućeg suda”. Dostupno na: <https://www.pravniportal.com/troskovi-angazovanja-punomocnika/> (11.9.2022.)

ma radu advokata, što je značajno za stranku. Navedene okolnosti upućuju da se jednakost stranaka može postići jedino kada svaka od stranaka ima izbor advokata, i da troškove može ostvariti u slučaju uspjeha u parnici.

6.3. Nametanje dodatnih troškova protivnoj strani

Potrebno je analizirati i mogućnost malicioznog postupanje stranke u cilju da angažovanjem advokata van sjedišta suda nametne dodatne troškove suprotnoj strani, posebno ako je njen uspjeh izvjestan. Ako bi tužilac podnio tužbu s ovim ciljem, u tom slučaju tuženi ima pravo da odmah prizna tužbeni zahtjev i da sud donese presudu na osnovu priznanja, ili da tuženi izmiri nesporni dio duga i da se parnica vodi na drugi dio duga, što ukazuje da za maliciozno postupanje tužioca, tuženi ima mogućnosti da isto onemogući. Također, ako bi tuženi dostavio odgovor na tužbu iz kojeg se vidi da je angažovan advokat van sjedišta suda, tužilac može da se odrekne tužbenog zahtjeva u kojem slučaju će sud donijeti presudu na osnovu priznanja. Ukoliko se radi o sporovima u kojima stranke ne mogu slobodno raspolagati tužbenim zahtjevima, tuženi ima mogućnost da prizna činjenice na kojim tužilac zasniva tužbeni zahtjev, na koji način će uticati na smanjenje troškova postupka i na činjenicu da troškove postupka nije on na bilo koji način prouzrokovao, što će sud cijeniti kod odluke o troškovima postupka. Tužilac može povući tužbu, i ako tuženi ne da pristanak, iskazao je svoje mišljenje da je nepotrebno daljnje vođenje postupka. Navedene procesne situacije ukazuje da obje stranke imaju procesne mogućnosti da osujete malicioznu namjeru protivne stranke i da mogućnost maliciozne namjere za nametanje dodatnih troškova ne može biti argument da se ne priznaju troškovi za prevoz advokata.

Kada se govori o dodatnom nametanju troškova parničnog postupka, onda treba analizirati i uticaj ovih okolnosti na pokretanje postupka. Poređenjem američkog i engleskog pravila utvrđeno je da će vjerovatnoća pokretanja parnice biti veća u slučaju engleskog pravila, kada su očekivanja tužioca o pobjedi u parnici dovoljno velika.⁶⁹

---

⁶⁹ Omanović, S., Ruhotina, A. „*Ekonomska analiza parničnog postupka*”, Pregled, vol. 61, br. 1/2020, 38.

Ako je stranci od početka jasno da određene troškove ne može ostvariti neće ni pokrenuti parnični postupak što za posljedicu može imati neostvarivanje prava priznatih pozitivnih propisima.

6.4. Uticaj izbora advokata na mogućnost raspravljanja

Pojam „raspravljanja“ je prisutan u parničnom postupku i na više mjesta se spominje u pozitivnim parničnim postupcima u BiH. Iako se puno koristi, ne postoji definicija pojma raspravljanja. Ovaj pojam je potrebno šire posmatrati, i ne može značiti samo mogućnost pristupa suda, posebno kada se govori o zastupanju od strane advokata. Analizom odredaba parničnog postupka, može se zaključiti da se pod raspravljanjem podrazumijeva bilo koja radnja poduzeta u parničnom postupku.⁷⁰ Raspravljanje bi primarno uključivalo iznošenje činjenice, predlaganje dokaza i očitovanje na navode protivne stranke.

Kada stranka anagažuje advokata očekuje da će na najbolji način nju zastupati, što uključuje iznošenje svih pravno relevantnih činjenica i predlaganje svih dokaza koji su u interesu za tu stranku. Ukoliko advokat to ne uradi, a vrlo vjerovatno je da bi to uradio drugi advokat, u tom slučaju je stranka onemogućena u raspravljanju. Drugi advokat, naprimjer koji je van sjedišta, ukoliko bi on iznio na pravilan način procesnu građu omogućio bi stranci raspravljanje pred sudom. Pojednostavljeno, upoređeno sa svakodnevnim životom, svaki krojač će sašiti odijelo, ali je pitanje koliko će krojača sašiti odijelo na način kako to odgovora njegovom naručiocu. Advokat će izvršiti zastupanje, ali je razlika u poduzetim radnjama, šta će se s poduzetim radnjama uraditi. Krajnji cilj angažovanja advokata je uspjeh u parni-

---

70 Na primjer, raspravljanje se navodi kod slijedećih odredaba: smatrat će se da postoji pristanak tuženog na preinaku tužbe ako se on upusti u raspravljanje o glavnoj stvari po preinačenoj tužbi, a nije se prije toga protivio preinaci (član 57. stav 3. ZPPFBiH), ako stranka ili njen zakonski zastupnik nije u stanju jasno i određeno izjasniti se o predmetu raspravljanja, a nema punomoćnika, sud će upozoriti na potrebu da uzme punomoćnika (član 78a. ZPPFBiH), nakon izlaganja tužbe i odgovora na tužbu, raspravljat će se o pitanjima koja se odnose na smetnje za daljni tok postupka (član 79. stav 1. ZPPFBiH).

ci, u cijelosti ili djelimično. Cilj nije da advokat samopoduzima radnje bez obzira na njegove pravne učinke.

Raspravljjanje pred sudom mora uključivati bar pravilnu selekciju procesne građe, što dovodi do zaključka da izbor advokata utiče i na raspravljjanje pred sudom.

6.5. Konačno snošenje troškova postupka

Vjerovatno i najvažnija okolnost koja se treba cijeliti kod odlučivanja o troškovima prevoza advokata je ko će nadoknaditi troškove advokatu. Stranka koja angažuje advokata van sjedišta suda nadoknađuje sve troškove advokatu uključujući i troškove prevoza. Tek u slučaju uspjeha u parnici protivna stranka će biti obavezana na nadoknadu troškova. Ova stranka se suočava s dva rizika. Prvi rizik je što će imati pravo na nadoknadu troškova samo u slučaju uspjeha u parnici, a drugi je što je neizvjesno da li će joj protivna stranka isplatiti te troškove, te da li će u slučaju pokretanja izvršnog postupka moći od protivne stranke iste prinudno naplatiti. Preuzimanje ovih rizika ukazuje na nemogućnost postojanja malicioznog postupanja stranke koja angažuje advokata van sjedišta suda i da je stranka spremna snositi rizik u cilju najboljeg zastupanja u parničnom postupku. Kod rizika treba imati u vidu i da zavisno konačnom uspjehu u sporu, u troškove mogu biti uključeni i troškove koje je imala protivna, pobjednička stranka.⁷¹ U pravnoj teoriji nalazimo mišljenja da je često stranka koja uspije u potpunosti u sporu na kraju oštećena, jer se dosuđeni iznos troškova obezvrijedi biše puta, prvo od dana stvarno učinjenih izdataka do dana zaključenja glavne rasprave (kada se najkasnije sačinjava troškovnik), a zatim za vrijeme drugostepenog postupka, paricionog roka i na kraju izvršnog postupka.⁷² Kada se može govoriti o obezvrijeđivanju potpuno dosuđenih troškova, onda je jasno koliki teret trpi stranka kojoj ne budu dosuđeni troškovi koje je snosila.

71 Jelinić, Z., „Naknada za rad odvjetnika i troškovi parničnog postupka teorijski i komparativni aspekti”, *Pravo u gospodarstvu*, vol. 52, br. 2/2013, 488.

72 Munižaba, Z., „Troškovi parničnog postupka (pitanje obezvrijeđivanja i potpune naknade)”, *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*, vol. 72, br. 4/2000, 152, 153.

7. Zaključak

Rad je primarno usmjeren na odluku ESLJP u predmetu Zlatko Fajković i drugi protiv BiH u kojem je sud odlučivao o povredi prava na pravično suđenje iz člana 6. Konvencije i prava na imovinu iz člana 1. Protokola 1 Konvencije. Na osnovu analize ove odluke u vezi prava na pravično suđenje, zaključuje se da je sud „izbjegao” odlučiti o povredi ovog prava. Naime, u slučaju da je ESLJP utvrdio da postoji povreda prava na pravično suđenje bilo je potrebno da sud da osnovne upute za rješavanje spornog pravnog pitanja, što evidentno Sud nije želio. Na osnovu komparacije dosadašnje sudske prakse ESLJP i to odluke u predmetu Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije, nejasno je zašto je sud utvrdio da ne postoji povreda prava na pravično suđenje. U predmetu Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije ESLJP je utvrđivao da li postoji neujednačena sudska praksa, da li neujednačenost sudske prakse pogađa veliki broj osoba, kakvo je postupanje višeg suda u odnosu na niže i da li postoji pravni mehanizam za usklađivanje sudske prakse. Kada se svi ovi elementi analiziraju zaključuje se da su bili ispunjeni svi elementi da ESLJP u predmetu Zlatko Fajković i drugi protiv BiH utvrdi da postoji povreda prava na pravično suđenje.

U vezi povrede prava na imovinu ESLJP je imao restriktivan pristup ESLJP u pogledu tumačenja imovine, i utvrdio da aplikanti nemaju dovoljno utvrđeno potraživanje koje predstavlja „vlasništvo“ u smislu člana 1. Protokola broj 1, s obzirom da postoji spor o tačnom tumačenju i primjeni domaćeg zakona i kad se o pitanju, jesu li onili ona ispunili zakonske uslove, odlučuje u sudskom postupku. Naime, propisivanje prava na prevoz advokatskom tarifom i postojanje odluke Ustavnog suda BiH da stranka ima pravo na ove troškove, daje dovoljno argumenata da je ESLJP mogao utvrditi da troškovi prevoza koji se zahtijevaju u parničnom postupku predstavljaju imovinu.

Na osnovu analize prakse Ustavnog suda BiH, pojma nužnih troškova i okolnosti koje mogu uticati na troškove postupka, dolazi se do zaključka da je potrebno da se u pravilu troškovi prevoza advokata priznaju, dok se samo u izuzetnim slučajevima ovi troškovi ne trebaju priznati. Na primjer, kada postoji mogućnost izbora više nadležnih sudova, pa tužilac podnese tužbu sudu koji je više udaljen od kancelarije advokata.

LITERATURA

1. Knjige i komentari

1. Blagojević, M., Tajić, H. (2013.), *Građansko i privredno pravo u praksi sudova u Bosni i Hercegovini (aktuelna sudska praksa 2009-2012)*, Privredna štampa, Sarajevo.
2. Cooter, R., Ulen, T. (2016.), *Law and Economics, 6th edition*, Berkeley LawBooks, California.
3. Čizmić, J. (2009.), *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, Privredna štampa, Sarajevo.
4. Čizmić, J. (2016.), *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, 2. izd.*, Privredna štampa, Sarajevo.
5. Janković, M. et. al. (1990.), *Komentar Zakona o parničnom postupku, 3. izd.*, Savremena administracija, Beograd.
6. Keča, R., Starović, B. (2004.), *Građansko procesno pravo, 3. izd.*, Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Novi Sad.
7. Mulabdić, S. (2010.), *Građansko procesno pravo, 2. izd.*, Grin, Gračanica.
8. Mulabdić, S. (2016.), *Objektivna i subjektivna kumulacija u parnici*, Off-set, Tuzla.
9. Poznić, B. (1976.), *Građansko procesno pravo, 5. izd.*, Savremena administracija, Beograd.
10. Ralčić, T., Tanasković, V. (1980.), *Zakon o parničnom postupku, 2. izd.*, Književne novine, Beograd.
11. Perović, S., Stojanović, D. (1980) *Komentar zakona o obligacionim odnosima, 2. knjiga*. Pravni fakultet Kragujevac, Kragujevac.
12. Triva, S. (1965), *Građansko procesno pravo*. Narodne novine, Zagreb.
13. Zuglia, S. (1957), *Građanski parnični postupak FNRJ*. Školska knjiga, Zagreb.

2. Članci

1. Aleksić, N., „Troškovi angažovanja punomoćnika ili branioca van sedišta kancelarije, odnosno van sedišta postupajućeg suda”. Dostupno na: <https://www.pravniportal.com/troskovi-angazovanja-punomocnika/> (11. 9. 2022.)
2. Aleksić, N., „Troškovi angažovanja advokata van sedišta kancelarije, odnosno van sedišta postupajućeg suda sa osvrtom na stav Evropskog suda”. Dostupno na: <https://www.pravniportal.com/troskovi-angazovanja-advokata-van-sedista-kancelarije-odnosno-van-sedista-postupajuceg-suda-sa-osvrtom-na-stav-evropskog-suda/> (11. 9. 2022.)
3. Baručija, A., „Šta je sporno kod naknade troškova advokatu za odsustvo iz kancelarije za vrijeme putovanja i putnih troškova za prevoz”, Domaća i strana sudska praksa, Sarajevo, vol. 17., br. 85/2020.
4. Cmiljanić, B., „Troškovi u parničnom postupku”, Sudska praksa, vol. 24, br. 9/2004.
5. Dika, M., „Naknada troškova u slučaju povlačenja tužbe i odricanja od tužbenog zahtjeva prema noveliranom Zakonu o parničnom postupku”, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 41, br. 1/2020.
6. Grbin, I., (1989) *Troškovi parničnog postupka*, u: Crnić, Z. (ur.) *Građansko parnično pravo u praksi*, Društvo za građansko-pravne znanosti i praksu Hrvatske.
7. Jelinić, Z., „Naknada za rad odvjetnika i troškovi parničnog postupka teorijski i komparativni aspekti”, *Pravo u gospodarstvu*, vol. 52, br. 2/2013.
8. Munižaba, Z., „Troškovi parničnog postupka (pitanje obezvjeđivanja i potpune naknade)”, *Glasnik Advokatske komore Vojvodine*, vol. 72, br. 4/2000.
9. Nezirović, G., „Troškovi parničnog postupka”, *ZIPS*, vol. 34, br. 1261/2013.
10. Omanović, S., Ruhotina, A., „Ekonomska analiza parničnog postupka”, *Pregled*, vol. 61, br. 1/2020.

11. Opatić, N. „Troškovi postupka - parnični troškovi”. Dostupno na: [http://www.pravnadatoteka.hr/pdf/Troskovi%20postupka%20-%20parnicni%20 troskovi.pdf](http://www.pravnadatoteka.hr/pdf/Troskovi%20postupka%20-%20parnicni%20%20troskovi.pdf) (13. 9. 2022.).
12. Počuča, M., „Ostvarivanje i naknada parničnih troškova”, Glasnik Advokatske komore Vojvodine, vol. 82, br. 9/2010.
13. Popović, V. „Postupak za rešavanje spornog pravnog pitanja”. Dostupno na: <http://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/POSTUPAK%20ZA%20RE%20C5%A0AVANJE%20SPORNOG%20PRAVNOG%20PITANJA%20-V.Popovi%20C4%87.pdf> (21. 1. 2017.)
14. Prerad, M., „Naknada troškova punomoćnika u postupku sa osvrtnom na troškove zastupanja advokata”, ZIPS, vol. 36, br. 1313/2015.
15. Ramadani, B., „Odluka o troškovima parničnog postupka-kao osnov povrede prava na pravično suđenje”, Pravni život, vol. 66, br. 12/2017.
16. Simović, N. Miodrag, Simović, M. „Granice ovlašćenja ustavnog suda Bosne i Hercegovine u postupku ocjene saglasnosti zakona sa ustavom Bosne i Hercegovine”, Zbornik Pravnog fakulteta Nišu, vol. 53, br. 68/2014.
17. Šago, D., „Troškovi parničnog postupka u slučaju djelomičnog uspjeha u sporu”, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 42, br. 2/2021.

3. Pravni propisi

1. Pravila Ustavnog suda BiH, Službeni glasnik BiH, broj 60/05.
2. Tarifa o nagradama i naknadi za rad advokata FBiH, Službene novine FBiH, br. 22/04 i 24/04.
3. Tarifa o nagradama i naknadi za rad advokata RS, Službeni glasnik RS, broj 68/05.
4. Zakon o parničnom postupku BDBiH, Službeni glasnik BD-BiH, br. 28/18 i 6/2021.

5. Zakon o parničnom postupku FBiH, Službene novine FBiH, br. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15.
6. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH, Službeni glasnik BiH, br. 36/04, 84/07, 58/13 i 94/16.
7. Zakon o parničnom postupku RS, Službeni glasnik RS, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 105/08 - odluka Ustavnog suda RS, 45/09 - odluka Ustavnog suda RS, 49/09 i 61/13.
8. Zakon o parničnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 4/77, 36/77, 36/80, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89 i 27/90.

4. Sudska praksa

1. Bilten Apelacionog suda u Kragujevcu, broj 1/2014.
2. Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH, broj 2/1986.
3. Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH, broj 4/1988.
4. Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH, broj 4/1991.
5. Bilten sudske prakse Vrhovnog suda BiH, broj 3/1989.
6. Odluka ESLJP u predmetu Airey protiv Irske, (App. no. 6289/73), 9. 10. 1979.
7. Odluka ESLJP u predmetu Brletić protiv Republike Hrvatske, (App. no. 42009/10), 17. 12. 2013.
8. Odluka ESLJP u predmetu Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunije, (App. no. 76943/11), 29. 11. 2016.
9. Odluka ESLJP u predmetu Zlatko Fajković i drugi protiv BiH, (App. no. 38868/17), 11. 2. 2020.
10. Odluka ESLJP u predmetu Klauz protiv Republike Hrvatske, (App. no. 28963/10), 18. 7. 2013.
11. Odluka ESLJP u predmetu Cindrić i Bešlić protiv Republike Hrvatske, (App. no. 72152/13), 6. 9. 2016.
12. Odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-1398/14 od 11. 1. 2017. godine.
13. Odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-2757/06 od 14. 10. 2008. godine.

14. Odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-3184/17 od 22. 5. 2019. godine.
15. Odluka Ustavnog suda BiH, broj AP-5719/15 od 27. 2. 2018. godine.
16. Odluka Vrhovnog suda RS, broj 118 0 P 000372 08 Rev od 8. 9. 2010. godine.
17. Zbirka sudske prakse Županijskog suda u Varaždinu broj 11 (građansko pravo).
18. Odluka Vrhovnog suda RH, broj Rev-x 956/11-2 od 17. 7. 2013. godine.
19. Pravno shvatanje Građanskog odjela Vrhovnog suda RH od 12. 10. 2012. godine.
20. Odluka Apelacionog suda Brčko Distrikta BiH, broj 96 0 P 131733 22 GŽ od 30. 5. 2022. godine.

FAJKOVIĆ AND OTHERS V. BOSNIA AND HERZEGOVINA: AVOIDING RESOLVING A DISPUTED LEGAL ISSUE

Adis Poljić, PhD

Judge of the Municipal Court in Živinice

e-mail: adispoljic@yahoo.com

Summary

Deciding on the costs of litigation in practice causes different opinions, although it is an institute of litigation that has been standardized in almost identical ways for several decades. In court practice, there are different opinions in which cases a party is entitled to reimbursement of the costs of transporting a lawyer. In several decisions of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, there are different opinions on the costs of transporting lawyers. The subject of the paper is the analysis of the decision of the European Court of Human Rights in Strasbourg, which analysis is based on the previous practice of this Court in seeking an answer as to whether the decision is correct. The analysis refers to violations of the right to a fair trial and the right to property. The correct interpretation of this decision is important because the Court did not give its opinion on this disputed legal issue. The decision must not be interpreted as meaning that the party is not entitled to the costs of transporting the lawyer's attorney. It can be said that this Court avoided giving an opinion, although it should have given its opinion and prevented further different case law. In the end, it is concluded that the award of transportation costs for a lawyer can not be given an opinion that would apply in each case, but it can be concluded that a party is entitled to reimbursement of transportation costs for a lawyer, except when there are reasons for the party to influence that the costs are not incurred and that it does not affect the course of litigation.

Keywords: *necessity of costs, transportation costs, right to property, right to a fair trial*